

Dominium terrae – amor terrae Izmirenje čovjeka i prirode*

Valentin Pozaić

Filozofsko – teološki institut Družbe Isusove, Zagreb

Sažetak

U ranim počecima povijesti ljudskog roda čovjekovi zahvati u okoliš bili su zapravo obrambene naravi. Ubojiti zahvati u okoliš, novijeg datuma, urodili su poraznim sukobom čovjeka i prirode, te ugrozili sam ekosistem. Put izmirenja, izlaz iz današnjeg stanja ugroženosti nije ni u bijegu od odgovornosti, ni u ponovnom tabuiziranju prirode, već u prementalizaciji današnjeg čovjeka – u skladu s biblijskom porukom. Osnovna je istina kršćanske vjere da je Bog ljubav. Čovjekovo je poslanje, jer je slika Božja, da u ljubavi upravlja svijetom. Autentični *dominium terrae* ima svoj temelj i opravdanje u *amor terrae*.

Ključne riječi: *dominium terrae*, enciklika, ekosustav, kršćanska vjera, ljubav, manipulacija, mir s prirodom, mir s Bogom, odgovornost

Naš govor o dostojanstvu i vrijednosti ljudskog života, o ljudskim pravima, ne može mimoći pitanje uvjeta ljudskog života. Očito je, ne može mimoći pitanje temeljnog uvjeta života, pitanje okoliša. Intenzitet naše svijesti o toj činjenici ovisi o intenzitetu našeg poniranja u misterij čovjeka, u misterij okoliša i konačno u misterij Boga–Stvoritelja, kao i u njihov međusobni odnos.

Prapovijest odnosa čovjeka i okoliša obilježena je međusobnim skladnim odnosom. Okoliš je za čovjeka bio *edenski vrt*, raj na zemlji, a čovjek je za okoliš bio *pastir*, onaj koji sve imenuje i nad svime bdi. Bliža povijest odnosa čovjeka i okoliša obilježena je uzajamnim sukobima. Do ne tako davno, mogli bismo reći, okoliš je imao premoć nad čovjekom – silinom svojih prirodnih moći. Susret s prirodom, u tom razdoblju, bio je za čovjeka sukob s nerazumnim, jačim i nepomirljivim silama. Napretkom znanosti i primjenom tehnologije čovjek je, na nekim razinama, dostigao i zaobišao sile prirode. Sada može nad prirodom vršiti nasilje, planski i sustavno. To čineći, došao je u povlaštenje, ali i u griješni odnos s prirodom (Echlin, 1993). Krajni ishod pokazao se poraznim i za okoliš i za samoga čovjeka. Standard i kvaliteta života čovjeka porasli su, ali uz neprihvatljivu cijenu za sadašnje stanje okoliša, a još više neprihvatljivu za cjelokupni standard i kvalitetu života općenito u prirodi i samoga čovjeka u bližoj i daljoj budućnosti. Može li čovjek, kao razumni djelatnik u prirodi, u ekosistemu, naći putove izmirenja, putove dobrobiti za sebe i za okoliš? Bez obzira na moguće teškoće u traženju tih mogućnosti i putova, izmirenje čovjeka i okoliša imperativ je sadašnjeg trenutka.

* Rad se temelji na autorovu izlaganju na hrvatsko–njemačkom simpoziju Goethe–Instituta Zagreb i časopisa »Socijalna ekologija« *Ekološki izazovi modernom društvu*, održanom 25. i 26. travnja 1996. godine u Goethe–Institutu u Zagrebu.

